

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA

Grau de Mestra/e en Educació Infantil/Primària.

Curs 2011-2012 – Segon quadrimestre

Grup C

Aula P3.03

Assignatura: Didàctica General.

Codi de l'assignatura: 33601

Matèria de formació bàsica – 6 crèdits

Professor: José A. Veiga Gómez – J.Antonio.Veiga@uv.es

Departament de Didàctica i Organització escolar.

Horari de l'assignatura: Dilluns, d'11:30 a 13:30 i dimecres, de 09:00 a 11:00

Horari de tutoria: Dilluns, de 9:30 a 11:30 h. Despatx P2.16

Facultat de Magisteri.

1.- FINALITAT I OBJECTIUS.

La persona que ha optat per dedicar-se professionalment a la docència és conscient de què ha assumit una tasca d'una enorme responsabilitat. La societat actual espera de les docents i dels docents respostes permanents als nombrosos reptes quotidians, i capacitat d'anticipació davant aquells altres que la realitat s'encarrega d'aportar.

L'educació ha esdevingut en les societats avançades un mitjà clau per a la construcció d'una autèntica vida democràtica, això és, participativa i crítica, i un instrument fonamental per a la recerca de propostes per al desenvolupament social, econòmic i cultural, a més d'una via essencial d'integració i redistribució en la lluita permanent contra els desequilibris i les desigualtats, contra la pobresa, l'exclusió, les incomprendiments, les opressions i els conflictes.

Front als nombrosos desafiaments del present i del futur, l'educació és un instrument indispensable de progrés cap als ideals de pau, llibertat i justícia social. En moments com ara aquests en què les polítiques educatives poden relegades en la pràctica a categories inferiors de prioritats, cobra especial importància la reivindicació de l'educació com a eix central de la convivència en una societat oberta.

Si pretenem l'educació integral de la persona, de totes les persones, l'ensenyament escolar deu orientar-se de manera harmonitzada cap als quatre pilars fonamentals que estructuraran l'educació: aprendre a conèixer, adquirint els instruments de la comprensió; aprendre a fer, per a poder influir sobre el propi entorn; aprendre a conviure, per a participar i cooperar amb els demès i les demès en totes les iniciatives humanes, i aprendre a ser, per a contribuir al desenvolupament global de cada persona en un món humanitzat.

L'escola, com a principal institució del sistema educatiu formal, és una realitat sociopolítica complexa en la qual intervenen nombroses variables. Serà una tasca bàsica del mestre i de la mestra ser capaç d'analitzar els processos d'ensenyament – aprenentatge per a poder entendre les variables explícites i ocultes que intervenen en ells, i regular i ordenar consegüentment la participació de cadascuna d'aquestes variables.

L'assignatura de Didàctica General en les titulacions de Grau de Mestra/e en Educació Infantil i Grau de Mestra/e en Educació Primària té caràcter introductori i de formació bàsica, i tracta d'apropar, a les estudiants i als estudiants, a les problemàtiques pròpies de les pràctiques educatives així com a la recerca i elaboració d'un coneixement pedagògic complex i ric.

El nostre objectiu fonamental serà introduir-nos en una dinàmica sistemàtica de reflexió i acció sobre els processos d'ensenyament – aprenentatge que es manifesten en la realitat educativa. I ho farem des de quatre eixos que seran els quatre pilars que sustentaran el nostre propi procés: reflexió sobre el coneixement, l'educació i l'escola; reflexió sobre el paper de la didàctica en el conjunt de les ciències de l'educació i sobre el currículum com a estudi teòric de la pràctica; reflexió sobre la relació educativa i la vida a l'aula i a l'escola, i reflexió sobre la funció professional i social de la docent i del docent.

2.- CONTINGUTS.

Els continguts de l'assignatura han estat organitzats en 12 temes agrupats en quatre mòduls.

1.- El coneixement, l'educació i l'escola.

- La nostra societat i els reptes socials del segle XXI. L'educació i la funció social de l'escola i de l'escolarització obligatòria. La naturalesa política de l'educació. El sistema educatiu. El dret a l'educació. El deure de l'educació.
- La didàctica en el conjunt de les ciències de l'educació. L'acte didàctic.
- Escola: integració, redistribució, equilibri i igualtat. Una escola inclusiva en una societat inclusiva. L'escola pública.

2.- El currículum: la pràctica reflexiva.

- Perspectives teòriques sobre el currículum. Marc legislatiu i administratiu del currículum. Les fonts normatives. Reformes curriculars.
- Els nivells de concreció curricular. La planificació del currículum: objectius, competències, continguts, principis d'activitat, mètodes d'ensenyament, tasques, recursos i instruments didàctics i avaluació.
- El currículum en educació infantil i primària. Propostes i experiències educatives.

3.- La relació educativa i la vida a l'aula i al centre.

- Els processos d'ensenyament i aprenentatge. La relació i la comunicació a l'aula i al centre. L'alumnat com a subjecte educatiu.
- La pedagogia de la pregunta. El saber vinculat a l'experiència i a la vida. L'educació afectiva - emocional. La coeducació, la sostenibilitat i la interculturalitat al currículum. La convivència en una societat multicultural. Les bones pràctiques de convivència a l'aula, al centre i al medi. Gestió de la convivència i transformació dels conflictes.
- Espais d'aula, organització de l'activitat i estructura de les tasques acadèmiques. El treball col·laboratiu. L'atenció a la diversitat. Seguiment i orientació dels aprenentatges. L'avaluació. La recerca de l'èxit escolar.

4.- Ser mestra, ser mestre: el rol docent.

- L'ofici de mestra i mestre. El rol docent. Funció social de la mestra i del mestre.
- La investigació sobre la pràctica educativa. La formació i el desenvolupament professional del professorat. La qualitat a l'ensenyament. Bones pràctiques docents: la pràctica reflexiva i emancipadora.
- L'autonomia professional i la coordinació amb la comunitat educativa. El centre com a espai de reflexió - acció i de recerca permanent. La innovació pedagògica. Pràctiques curriculars innovadores.

3.- METODOLOGIA

Tractarem de construir-ne una assignatura dinàmica en la qual, des d'un plantejament organitzat del temps i del contingut, donarem cabuda a diferents iniciatives, realitzades a l'aula i a l'horari de classes, però també prenent en consideració els aprenentatges de fora de l'aula i de l'horari de classes:

- Reflexió i exposició del professor sobre els continguts de l'assignatura.
- Reflexió i exposició de l'alumnat sobre els continguts de l'assignatura mitjançant la utilització de diferents fonts.
- Anàlisi i comentari de textos relacionats amb els continguts de l'assignatura.
- Anàlisi i comentari de pel·lícules relacionades amb els continguts de l'assignatura.
- Treballs individuals sobre la bibliografia indicada.
- Treball previ i visita a la nostra classe de persones que aporten la seua experiència sobre la matèria: docents, experiències d'animació lectora, rondallaires...
- Treballs individuals sobre iniciatives relacionades amb l'assignatura que oferisca l'entorn (conferències, cinema, sessions de rondallaires...).
- Estudi previ i visita del grup a diferents centres educatius (CEIP, CAES, CEE, IES, FPA). Recepció per la direcció, visita i sessió conjunta per a plantejar qüestions obertes.
- Treball individual de recopilació, organització i presentació acurada de tota la documentació relacionada amb el treball realitzat al llarg del curs.
- Treball de grup sobre els mètodes d'ensenyament i els contextos socials que han conegut en les seues corresponents històries escolars els alumnes i les alumnes, els seus pares i mares i avis i àvies. Posada en comú.
- Treball de grup sobre una unitat didàctica referida a un grup específic del segon cicle d'educació infantil o de qualsevol dels tres cicles d'educació primària. Contextualització i disseny d'objectius, competències, continguts, principis d'activitat, mètodes d'ensenyament, tasques, recursos i instruments didàctics i avaluació. Posada en comú.
- Tutories individuals i/o col·lectives presencials i virtuals.
- Reflexió sobre la dinàmica de treball i inclusió de noves propostes.

4.- AVALUACIÓ.

La nostra proposta es fonamenta en el treball i la reflexió conjunta; per tant, es valorarà l'assistència a classe i la realització de les activitats conjuntes proposades. L'avaluació serà continua, i tindrà caràcter formatiu, de manera que cercarà la reflexió permanent i la incidència en aquells aspectes que no hagen estat consolidats.

L'assistència a classe, la participació activa en les propostes de treball, les lectures suggerides i la realització de les activitats proposades garanteix a l'alumna/e la superació de l'assignatura.

En cas de no poder assistir a classe de manera regular, l'alumna/e deurà igualment realitzar els treballs proposats, i mantindrà amb el professor un contacte permanent mitjançant les hores de tutoria, la tutoria virtual o qualsevol altre mitjà que s' haja d'establir.

Com a criteris d'avaluació es consideraran: l'assistència a classe i portar al dia el desenvolupament de l'assignatura; la puntualitat en el lliurament de les activitats; la participació activa en comentaris i reflexions, l'assoliment d'un vocabulari precís relacionat amb les Ciències de l'Educació i la Didàctica en particular; la capacitat d'argumentar de manera raonada sobre la teoria i la pràctica educativa; la claredat expositiva oral i escrita; la recerca, selecció i utilització de fonts documentals en la realització dels treballs; els aspectes formals en la documentació escrita lliurada (presentació, coherència i cohesió textual, precisió lèxica, rigor...).

Prova final. Tot l'alumnat realitzarà una prova final que contindrà dues parts: un comentari d'un text d'una pàgina d'extensió tret de les autores i autors treballats, i una programació d'una unitat didàctica referida a un grup específic del segon cicle d'educació infantil o de qualsevol dels tres cicles d'educació primària. En aquesta prova, l'alumna/e podrà utilitzar tot el material del curs, que serà lliurat al professor el mateix dia de la prova i que serà tornat posteriorment a cada alumna/e.

La prova final significarà el 20% de la qualificació final. El 80% restant es distribuirà de la següent manera:

- Un 40% del total: l'assistència a classe, la participació activa en les propostes de treball, les lectures diàries suggerides i la realització de les activitats proposades. Inclou el lliurament del treball individual de recopilació, organització i presentació acurada de tota la documentació relacionada amb el treball realitzat al llarg del curs. Inclourà així mateix una avaluació rigorosa de la dinàmica de l'assignatura i de totes les variables que hi intervenen en el desenvolupament del curs, així com una autoavaluació raonada sobre el procés d'ensenyament – aprenentatge de cada alumna/e.
- Un 20% del total: treball i exposició de grup sobre els mètodes d'ensenyament i els contextos socials que han conegut en les seues corresponents històries escolars els alumnes i les alumnes, els seus pares i mares i avis i àvies.
- Un 10% del total: treball de grup sobre una unitat didàctica referida a un grup específic del segon cicle d'educació infantil o de qualsevol dels tres cicles d'educació primària.
- Un 10% del total: treball individual sobre un llibre triat per l'alumna/e entre la bibliografia recomanada.

5.- BIBLIOGRAFIA

Mòdul 1

- ANAYA, G. i ARIÑO, A. (1998). "Transformaciones culturales de la modernidad", en G. FERRANDO, M.: Pensar nuestra sociedad – Fundamentos de Sociología. València: Tirant lo Blanch.
- CARBONELL, J. (Coord) (2000). Pedagogías del siglo XX. Barcelona: Cisspraxis.
- CARBONELL, J. (2008). Una educación para mañana. Barcelona: Octaedro.
- CASTELLS, M. et al. (1994). Nuevas perspectivas críticas en educación. Barcelona: Paidós.
- DELORS, J. (1997). La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI. Madrid: Santillana.
- FERNÁNDEZ ENGUITA, M. (1990). La cara oculta de la escuela. Educación y trabajo en el capitalismo. Madrid: Siglo XXI.
- FREIRE, P. (1990). La naturaleza política de la educación. Cultura, poder y liberación. Barcelona: Paidós.
- GIMENO, J. y PÉREZ GÓMEZ, A. (1997). Comprender y transformar la enseñanza. Madrid: Morata.
- MARTÍNEZ BONAFÉ, J. (Coord) (2003). Ciudadanía, poder i educació. Barcelona: Graó.
- MONÉS, J. (1999). La educación en España en el siglo XX. En Cuadernos de Pedagogía, nº 286.
- NAVARRO, V. et al. (2011): Hay alternativas - Propuestas para crear empleo y bienestar social en España. Madrid: Sequitur.
- SAVATER, F. (1997). El valor de educar. Barcelona: Ariel.
- TORRES, J. (2001). Educación en tiempos de neoliberalismo. Madrid: Morata.
- TRILLA, J. et al. (2009). El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI. Barcelona: Graó.

Mòdul 2:

- ANGULO, J. F. i BLANCO, N. (Comp) (1994). Teoría y desarrollo del currículum. Málaga: Aljibe.
- BELTRÁN, F. i SAN MARTÍN, A. (2000). Diseñar la coherencia escolar. Bases para el proyecto educativo. Madrid: Morata.
- GIMENO, J. (1984): La pedagogía por objetivos. Obsesión por la eficiencia. Madrid: Morata.
- GIMENO, J. (1988). El currículum: una reflexión sobre la práctica. Madrid: Morata.
- GIMENO, J. (Coord) (2010): Saberes e incertidumbres sobre el currículum. Madrid: Morata.
- GRUNDY, S. (1991). Producto o praxis del currículum. Madrid: Morata.
- SILVA, T. T. da (2001). Espacios de identidad. Nuevas visiones sobre el currículum. Barcelona: Octaedro.
- STENHOUSE, L. (1984) Investigación y desarrollo del currículum. Madrid: Morata.
- TORRES, J. (1995). El currículum oculto. Madrid: Morata.
- ZABALA, A. (Coord) (2011), Què, quan i com ensenyar les competències bàsiques a primària. Proposta de desplegament curricular. Barcelona: Graó.

Mòdul 3:

- ALSINA, Pep et al. (2009). El aprendizaje creativo. Barcelona: Graó.
- BELTRÁN LLAVADOR, F. (2001). Pedagogías del siglo XX. Barcelona: Cisspraxis.
- FREIRE, P. (1993). Pedagogía de la esperanza. Rio de Janeiro: 1993.
- JACKSON, Ph. (1991). La vida en las aulas. Madrid: Morata.

- LOMAS, C. (Coord) (2008). Textos literarios y contextos escolares. La escuela en la literatura y la literatura en la escuela. Barcelona: Graó.
- LOMAS, C. (Comp.) (2002). El aprendizaje de la comunicación en las aulas. Barcelona: Paidós.
- MAÑEZ, M. i MARTINEZ, P. (2009): Llegir, tota una aventura: Guia per a fer bons lectors. València: Biblioteca Valenciana.
- MARTÍNEZ OLIVÉ, C. i TEBEROSKY, A. et al. (2003). La convivència en una societat multicultural. Actes de les XIV Jornades Municipals de Psicopedagogia. Torrent: Ajuntament de Torrent.
- LÓPEZ MELERO et al. ((2005). L'escola que inclou. Actes de les XVI Jornades Municipals de Psicopedagogia. Torrent: Ajuntament de Torrent.
- ORTEGA, R. (dir) (2008). Disciplina y gestión de la convivencia. Barcelona: Graó.
- SALINAS, Dino (2002). !Mañana examen! La evaluación: entre la teoría y la pràctica. Barcelona: Graó.
- VAN MANEN, M. (1998). El tacto en la enseñanza. El significado de la sensibilidad pedagógica. Barcelona: Paidós.
- VAN MANEN, M. (2003). El tono en la enseñanza. El lenguaje de la Pedagogía. Barcelona: Paidós.

Mòdul 4:

- CAIVANO, F. i CARBONELL, J. (1984). Quince personajes en busca de otra escuela. Barcelona: Laia.
- CANO, E. (2005). Com millorar les competències dels docents? Barcelona: Graó.
- CARBONELL SEBARROJA, J. (2006). La aventura de innovar. Madrid: Ediciones Morata.
- FLECHA, Concepción (2005). 30 retratos de maestras. Barcelona: Cisspraxis.
- GIROUX, H. A. (1990). Los profesores como intelectuales. Barcelona: Paidós.
- IMBERNON, F. (2007). La formación permanente del profesorado. Barcelona: Graó.
- MEIRIEU, Ph. (2006). Carta a un joven profesor. Por qué enseñar hoy. Barcelona: Graó.
- PIUSSI, A. M. i MAÑERU, A. (Coord) (2006). Educación, nombre común femenino. Barcelona: Octaedro.
- POBLETE, M. et al. (2004). Qualitat en l'ensenyament: un repte permanent, una resposta col·lectiva. Actes de les XV Jornades Municipals de Psicopedagogia. Torrent: Ajuntament de Torrent.
- SANZ PINYOL, G. (2005). Comunicació efectiva a l'aula. Barcelona: Graó.
- ZAMBRANO, María (2011). "La tarea mediadora del maestro (1965)" en ZAMBRANO, M.: Filosofía y educación. Manuscritos. Alicante: Club Universitario.

FILMOGRAFIA

- CUERDA, J. L. (1999). La llengua de les papallones. Espanya.
- FREIRE, P. (1995). "La naturalesa política de la Formació de Persones Adultes", en Seminari Internacional: La importància estratègica de la FPA a la Comunitat Valenciana. UIMP.
- KAHN, Aamir (2007). Taare Zameen Par (Com a estrelles en la terra: cada nen és especial): Índia.
- MARTINEZ BONAFÉ, Jaume (): Cambiar la escuela con Freinet.
- PIAZZA, Mario (1991). La escuela de la señorita Olga. Buenos Aires.